

značaj ilegalnega časopisja skrajno otežkoča globljo raziskavo in povzroča praznine v dokumentaciji. »Mnogo bo torej še treba delati za obogatitev pričujočega dela in izpolnitev praznin: po eni strani npr. s sistematičnim iskanjem pomembnejših ilegalnih časopisov, po drugi strani pa z resnimi študijami o tistih — urednikih, tiskarjih in razpečevalcih tega junaškega tiska — ki so uporabili vso svojo energijo, da so posredovali v diktaturi strtemu narodu svoboden glas upanja in vere. Upamo torej, da naš poskus ne bo ostal brez odziva in da ga bodo drugi nadaljevali.«

Milica Kacin-Wohinz

Hebert Steiner, »Die KPÖ und der Februar 1934«; Weg und Ziel, 1964, št. 2, str. 68—79.

Iz obsežne literature o dogodkih leta 1934 v prvi avstrijski republiki¹ izstopa članek vidnega raziskovalca avstrijskega delavskega gibanja Herberta Steinerja. Članek opozarja na usodne dogodke pred tridesetimi leti, posebej pa se ustavlja ob odnosu KPA (in Kominterne) do socialdemokratske stranke kot najmočnejše delavske stranke v Avstriji. Časovno zajema čas od XI. kongresa KPA leta 1931, dotika pa se tudi posledic februarkega poraza avstrijske socialne demokracije leta 1934 za mednarodno delavsko gibanje. Potem ko bežno omenja poskuse za ustanovitev skupne protifašistične fronte avstrijskega delavstva, Steiner opozarja na neodločnost avstrijske socialdemokratske stranke proti takratnemu avtoritativnemu režimu, ko je marca 1933 odpravil parlamentarizem v državi, kljub temu da so po kasnejših besedah Otta Bauerja delavci pričakovali od stranke odločno akcijo. Med vzroke za tako omahljivost šteje Steiner dejstvo, da so bile v tem času v avstrijski socialni demokraciji štiri struje: prvo je predstavljal del aktivnih in revolucionarnih funkcionarjev, ki so zahtevali odločen nastop proti pretečemu fašizmu (večinoma še niso bili povezani s komunisti); drugi del funkcionarjev in večina članstva stranke sta resignirala zaradi izmikajočega se vodstva stranke; tretja struja se je skušala pobotati z Dollfussom kot na primer Karl Renner; četrta struja pa je po Steinerjevih besedah s peresom sicer vehementno nastopala proti režimu, dejansko pa se je odpovedala boju množic proti avtoritativni državi.

Potem ko je maja 1933 režim prepovedal komunistično stranko, so februarja 1934 prišli na vrsto tudi socialdemokrati. Ko se Steiner dotika teh dogodkov, se posebej ustavlja ob izjavah in komentarjih vodstva ter predstavnikov mednarodnega komunističnega gibanja. Važen korak naprej v ocenjevanju teh stališč pomeni XII. kongres KPA septembra 1933. Zastavil si je nalogo, da bo ustvaril široko protifašistično fronto, ki naj bi uveljavila demokratične pravice v državi ter odločno nastopila proti grožnjam hiterjevske Nemčije. Sledeč takemu cilju si je stranka že po februarju 1934 ne samo pridobila »tisoče novih borcev« (Herbert Steiner), pač pa so z njo začeli sodelovati tudi levo krilo takrat ilegalne socialdemokratske stranke, revolucionarni socialisti, zraven pa tudi ilegalno sindikalno gibanje. Po Steinerju so sami februarški dogodki vplivali tudi na sklepe VII. kongresa Komunistične internacionale leta 1935, in to pri določanju taktike boja delavskega razreda.

Tone Zorn

Hermann Mitteräcker, »Kampf und Opfer für Österreich«, Stern Verlag, Wien 1963.

Marca 1963 je poteklo petindvajset let od priključitve Avstrije k tretjemu rajhu. Temu žalostnemu jubileju je »posvečena« Mitteräckerjeva knjiga, ki nosi podnaslov »Prispevek k zgodovini avstrijskega odpora«. Medtem ko se nekateri pisci kakor Otto Molden v knjigi »Ruf des Gewissens«, Wien 1958, (prim. Zgodovinski časopis 1961, str. 277) pri opisu tega odpora omejujejo predvsem na meščanske kroge in deloma izpuščajo komuniste, izpolnjuje Mitteräcker prav to vrzel. Pri svojem delu se je oprl na arhivalne vire dunajskega deželnega sodišča, arhiv CK KPA ter na pomoč Inštituta za marksizem-leninizem v Vzhodnem Berlinu. To gradivo je izpopolnil s spomini ter s podatki iz privatnih virov. Žal se ni lotil podrobnejše obdelave proti-

¹ Prim. vire in literaturo, ki jo navaja V. M. Turok v knjigi Ačerki istorii Austrii 1929—1938, Moskva 1962, str. 533—542.